

Формування умінь усного мовлення в учнів початкових класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин має здійснюватися з урахуванням психолінгвістичних особливостей засвоєння української мови як другої та результатів порівняльного аналізу мовних систем української та рідної мови учнів. Наше дослідження, що стосується формування в учнів початкових класів навичок і вмінь усного мовлення на уроках української мови в ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин, ґрунтується на нових підходах до навчання мови, задекларованих у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти та державних нормативних документах. Пріоритетними з-поміж усіх вважаємо особистісно орієнтований, комунікативний та компетентнісний підходи. Результати дослідження матимуть практичне значення для підвищення рівня професіоналізму вчителів, а також для ефективного формування, удосконалення й розвитку навичок і вмінь усного мовлення в учнів.

Література.

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Лілія Гриневич та Міністр освіти Болгарії підписали Декларацію щодо імплементації мовної статті Закону «Про освіту» та гарантування прав болгарської меншини [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/liliya-grinevich-ta-ministr-osviti-bolgariyi-pidpisali-deklaraciyu-shodo-implementaciyi-movnoyi-statti-zakonu-pro-osvitu-ta-garantuvannya-prav-bolgarskoyi-menshini>.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ОПОРНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В ПІДРУЧНИКУ ДЛЯ КЕРІВНИКА

Чижевський Б. Г.,

*кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник
відділу економіки та управління загальною середньою освітою,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Сучасний заклад загальної середньої освіти – це організація, яка потребує нової парадигми в управлінні. Нова парадигма управління має відзначатися відкритістю та демократичністю, органічним поєднанням державних засобів з участю громадськості та впливом громади на освітній процес, забезпеченням культурологічного підходу в управлінні.

Як показує наше дослідження, це особливо стосується опорного закладу освіти, який об'єднує у своєму складі власне опорний заклад освіти з досвідченим керівником, кращими високопрофесійними кадрами, відповідним сучасним матеріально-технічним забезпеченням, належними умовами надання якісної освіти всім дітям, зокрема учням із сільської місцевості. Звичайно, що так має бути. Але до опорного закладу освіти належать філії, які були самостійними навчальними закладами зі своїми устоями, традиціями тощо. Більшість із них отримала понижений статус, керівники цих закладів стали завідувачами філій, без особливих реальних прав. Усі вони належать до освітнього округу, який має обслуговувати опорний заклад освіти. Пощастило тим, які розташовані у фінансово спроможних громадах, де є хороші дороги, відповідальне місцеве керівництво, а якщо – ні? Заклади освіти – це специфічні організації, здебільшого в них працюють жінки. Це специфічна система відносин, де навчаються, розвиваються, спілкуються, працюють, адаптуються до зовнішнього середовища, реагують на зовнішні і внутрішні «виклики». Ці реакції з часом стають загальноприйнятими способами поведінки, яких дотримуються всі, і які дають членам організації відчуття захищеності й належності до певної структури [1, 2].

Якою має бути культура опорного закладу освіти, що об'єднує (утримує) людей у цій організації та сприяє їх високопрофесійній діяльності й особистісному розвитку?

Культура закладу освіти – це феномен, який створюється учасниками освітнього процесу й виконує такі основні функції: визначає стандартні шляхи вирішення завдань закладу освіти та сприяє зниженню рівня невизначеності в нових ситуаціях. Складниками культури організації є символи, герої, ритуали, цінності та настанови. Культура закладу освіти поєднує в собі технологію діяльності, наповнює її ціннісно-смісловим значенням, вона є практикою менеджменту, є безпосереднім матеріалом здійснення процесу формування необхідних реакцій та поведінки учасників освітнього процесу [3].

Культура закладу освіти набуває особливого значення тоді, коли виникає потреба у його розвитку, впровадженні освітніх та управлінських інновацій, реорганізації, створенні нового закладу тощо. Як правило, креативний керівник закладу намагається створити власну організаційну структуру, яка б відображала інноваційну культуру закладу. Саме це стосується опорного закладу освіти [4].

Культура опорного закладу освіти – це ще і створення ефективної команди опорного закладу і його філій, забезпечення загальної атмосфери інноваційного пошуку й довіри, віра, ентузіазм, система цінностей і переконань, ефективне використання можливостей співробітників, умови для їхнього розвитку та саморозвитку.

Культура опорного закладу освіти, як частина загальної культури, має такі ж функції: освітню, освоювально-перетворювальну, акумулюючу й трансляційну досвіду, комунікативну, нормативно-регулятивну, прогностичну, гедоністичну, захисну та інші [2,3]. Функції культури дають можливість визначати її як системотворчий, світоглядний компонент шкільної освіти, дають змогу побачити й відчути в ній дієву, практично значущу силу, яка здатна активно впливати на досягнення визначених тих чи інших цілей за допомогою витонченого та гнучкого інструментарію.

Під час дослідження виявлено, що культура опорного закладу освіти буде успішною лише тоді, коли вона буде тісно пов'язана з національною культурою. Це сприятиме її ґрунтовності, стабільності, прийнятності для всіх учасників освітнього процесу. Тоді вона матиме справді міцне підґрунтя, яке базується на національному менталітеті. Саме національна ментальність є реальною психологічною основою для формування культури закладу освіти в Україні. Варто згадати про те, що англійський раціоналізм, німецька пунктуальність, італійська пристрасність визначають культуру цих народів. І їхні цінності узгоджуються з їхніми особливостями, цілями, способами діяльності тощо.

Важливе значення в розвитку культури опорного закладу освіти, її міцного підґрунтя відіграє професійний та особистісно-ціннісний досвід керівника. Керівник - обличчя закладу. І характер інновацій, і шлях розвитку опорного закладу освіти залежить безпосередньо від його особистості. Тому що будь-яка культура має особистісне підґрунтя. Її цінностями, як правило, стає те, що людина сама пережила, що стало її власним досвідом, радістю чи смутком. Прямий вплив справжньої культури – це культура пережитого, якою особистість ділиться з іншою особою. Це мова почуттів, емоцій, вражень, розчарувань, захоплень, сумнівів, радості тощо. Мова особистісної культури містить не тільки слова, гасла, але й відчуття. Особистісно-ціннісний досвід означає, що цінності людини матеріалізувалися не лише на рівні розуму й слів, а й у душі та серці. Без особистісного переживання, ставлення культура залишається лише порожнім, нічим не заповненим звуком, словом, якому можна не надавати значення. Серед безлічі цінностей, які пропонує культура, дієвими будуть лише ті, що пережиті людиною на особистісному рівні. Досвід керівника у впровадженні культурологічного підходу в управлінні, культурних національних та світових цінностей є дуже важливим, якщо він хоче бачити культуру ввіреного йому опорного закладу освіти дієвою, результативною й позитивною [2, 4].

Література.

1. Калініна Л. М. Опорні заклади освіти як центри управління в умовах децентралізації / Л. М. Калініна // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. – Київ, 2018. – С. 222–223.
2. Онаць О. М. Концептуальні підходи до феномену педагогічної культури / О. М. Онаць // Механізми управління розвитком організаційної культури загальноосвітнього навчального

закладу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 10 квітня 2014 року. – Київ : Арт Економі, 2013. – С. 98–103.

3. Освітній менеджмент : Навчальний посібник / за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – Київ : Шкільний світ, 2003. – 400 с.

4. Сучасні тенденції розвитку організаційної культури загальноосвітнього навчального закладу в інформаційному суспільстві : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, 10 квітня 2014 року / [за заг. ред. О.М.Топузова]. – Київ : Педагогічна думка, 2014. – 240 с.

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДНИК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ І РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Чорноус О. В.,

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу дидактики,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Одним із складників навчально-методичного комплексу, який застосовується для підвищення мотивації і розвитку пізнавальних здібностей учнів в умовах профільного навчання, є мультимедійні технології. Мультимедіа – це представлення об'єктів і процесів не традиційним текстовим описом, а за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку, тобто у всіх відомих формах. Сучасні технології профільного навчання мають бути засновані на діалозі, творчій співпраці з використанням проектних та дослідницьких методів, передбачати взаємодопомогу та обмін культурно-інформаційними, духовно-моральними, емоційно-ціннісними потоками між виконавцями у відповідності з обраною проблематикою. Враховуючи існуючі підходи до розкриття змісту поняття мультимедіа під мультимедіа розуміють таке дидактичне полісередовище, в якому подається навчальна інформація в естетично оформленому інтерактивному вигляді з інтеграцією звукової та візуальної модульностей, що позитивно впливає на ефективний перебіг перцептивно-мнемічних процесів і сприяє формуванню та розвитку компетентностей особистості [1; 2; 3]. Дидактичні особливості мультимедійних технологій відповідають цим вимогам і створюють умови для підвищення ефективності інших сучасних педагогічних технологій. Їхніми основними властивостями є: гнучкість, адаптивність до користувача, інтерактивність, когнітивність, інсценоване подання інформації, синтезоване середовище і, головне, – їх сучасність, яка підвищує інтерес учнів до такого виду діяльності.

Використання мультимедійних технологій найбільш оптимально і ефективно відповідає триєдиній дидактичній меті уроку. Освітній аспект: сприйняття учнями навчального матеріалу, осмислення зв'язків і відносин в об'єктах вивчення. Розвивальний аспект: розвиток пізнавального інтересу в учнів, уміння узагальнювати, аналізувати, порівнювати, активізація творчої діяльності учнів. Виховний аспект: виховання наукового світогляду, вміння чітко організувати самостійну і групову роботу, виховання почуття товариства, взаємодопомоги. Застосування мультимедійних технологій як складника навчально-методичного комплексу для підвищення мотивації і розвитку пізнавальних здібностей учнів в умовах профільного навчання сприяє ефективності як діяльності педагога, так і самих учнів за рахунок цілого ряду факторів: процес навчання охоплює всіх учнів, їх поведінка при цьому контролюється педагогом і однокласниками та не викликає стресової реакції. При використанні мультимедійних технологій структура уроку принципово не змінюється. У ньому, як і раніше, зберігаються всі основні етапи, змінюються, можливо, тільки їхні часові характеристики. Необхідно відзначити, що етап мотивації в даному випадку збільшується і несе пізнавальне навантаження. Це необхідна умова успішності навчання, оскільки без інтересу до поповнення відсутніх знань, без уяви і емоцій неможлива творча діяльність учня в умовах профільного навчання. В процесі мультимедійного уроку в умовах профільного навчання розвиваються елементи творчості й самоаналізу, включаються додаткові резерви особистості,